

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Thomæ Tamburini Societatis Iesu Siculi
Caltanisettensis, In Alma Vniversitate nobilis Civitatis
Messanæ, Theologiæ Primarij Professoris. Explicatio
Decalogi Duabus distincta partibus**

In qua omnes ferè conscientiæ casus, ad decem Præcepta pertinentes,
mira brevitate, claritate, & quantum licet, benignitate declarantur

Continens sex Libros posteriores in Decalogum, id est, expositionem
præceptorum secundæ tabulæ

Tamburini, Tommaso

Monachii, Anno M.DC.LIX.

De peculio filiorum, paragraph. 1.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39995

¶ Illud hic denique noto, inter hos vel quasi Castrense, adventitium, profectum, quodque ius in illa pater habeat, de quibus alibi a dixi; nam secus, nihil eorum, quæ hic subdenda sunt, intelligetur.

g. Rodiq. p. 1. c. 4. concl. 9. Castr. t. 1. tr. 6. d. p. 10. n. 14. citans Suar. & Bonac.

a Sup. l. 1. c. 3. §. 7. v. peculum. & potest id videri breviter apud Aver. p. 2. li. 2. c. 23.

C A P V T Q V A R T V M.

Miscellanea quedam de filijs, parentibus, propinquis.

¶ **N**Onnulla, quæ aptum locum in superioribus fortita non sunt, hic ad quatuor capita reduco: ad peculum filiorum: ad tum vel Episcopatum filij (non vero donationes inter patrem & filium: ad legitimam filijs debitam: ad cæterorum propinquorum mutuas obligationes; quæ omnia, ut etiam superius dicta de parentibus atque conjugibus, fuse (sed, fateor, subinde confuse) à Theologis ac juris consultis disputata reperies: nos pro nostro instituto ea hic compendiosè feligimus, atque ea perspicuè proponimus, & tam (quia paucim obvia omittere decreveramus) quæ ad pinguiam quandam cognitionem pro regendis conscientijs necessaria omnino sunt visa, adjectis in margine authoribus, qui adiri facile à studiosis poterunt.

§. I.

De peculio filiorum &c.

¶ **I**n memoriam omnino redeat, quid sit peculum filiorum Castrense,

Recolatur secundò, filium egredi à patriæ potestate, seu, quod idem est, filium emancipati, primum, per mortem naturalem patris & avorum: secundò, per mortem ejusdem patris civilem: tertio, per haeresim: quartò, per nuptias forte à patre, sine dispensatione cum affini vel consanguinitate contractas: quinto, per Cardinalatum vel Episcopatum filij (non vero per Presbyteratum: sextò, per professionem religiosam filij vel patris: septimò per dignitatem patritiam, qua scilicet filius fiat Regis consiliarius &c. Octavò, per legitimam emancipationem, qua scilicet consentientibus patre & filio coram judge, filius à patre liberetur ab ipsis patris potestate: nonò in aliquibus Regnis, ut in Lusitania & Castella, per legitimum matrimonium, etiam in vita patre contractum: decimò, per captivitatem patris apud hostes suspenditur patria potestas, quamdiu captivitas durat. Hæc pluribus citati Doctores, quæ ad nostrum institutum satis fuit, breviter collegisse.

b Molinat. t. 1. tr. 20. d. 229. de Iugo t. 1. de just. d. 5. sec. 1. Aver. p. nu. li. 2. &c. 9. alios cit.

*testamentum ex alienatio peculij
filiorum.*

2. Quæres jam primo : filius familiæ , qui nondum emancipatus , sub patria est potestate , potestne de suis bonis validè testari ?

Respondeo , c impubes non potest , quia ille testari prohibetur à jure , etiam si sit doli capax : pubes vero solum potest testari de bonis castrensis , vel quasi , etiam sine patris consensu , sicut & in vita , & in morte eadem donare . At de alijs , ne ad pias quidem causas , ex communiore sententia , testari pubes potest . Recole autem , pubertatem in masculis haberi anno decimoquarto , in foeminis anno duodecimo completis (item ultimum hic haberi pro completo , etiam si sit incensus , notat Azor) d post annos prædictos dicuntur minores , usque ad annum vigesimumquintum ; postea filij familias , donec emancipientur .

c Iura vulgarata apud Azor . l . c . 24 .
q . 1 . q Azor . ib .

Adde hic tria : primò , an pubes possit de bonis adventitijs (quorum ipse proprietatem habet , licet non usumfructum) saltem disponere , seu alienare , seu donare causa mortis , ut etiam in vita ? Respondeo , e posse , etiam si sit pubes , minor vigintiquinque annis , cum patris tamen consensu (quoniamvis ipse filius dominus sit) & cum judicis decreto , si de re immobilis agatur .

e Molina t . 1 . de iust . tr . 2 . dif . 138 .

Ratio est , quia non semper valet , non potest testari , ergo non potest do-

nare , seu disponere , etiam causa mortis . Leges enim testamentum filiofamilias prohibuerent , propter bonas rationes , non vero quacumque dispositionem .

Quod si filius liberam eorum bonorum administrationem de consensu patris habeat , ut quia v . g . longè à patre degit , vel quia plenum usumfructum & proprietatem ei pater dedit &c . judicatur habere consensum patris , atque adeo poterit de illis libere disponere .

3 . Secundò : an idem pubes , quando non habet descendentes , testans de bonis castrensis , vel quasi , possit præterire patrem , nec ei debitam legitimam relinquere ?

Respondeo , non posse , f sed si præterit in totum , esse testamentum nullum ; si in partem minorem legitima , esse testamentum validum quidem , sed inofficium , hoc est , potest pater ageare querela inofficii testamenti , petendo incrementum , usque ad debitam partem . Ratio est , quia superstitioni patri & matri , & his mortuis , superstitioni avo & aviæ semper ex bonis filij debetur legitima , quando filius moritur sine descendantibus . Hæc autem legitima ex jure communi nunc est tercua pars bonorum defunctorum filij , dividenda per capita , seu quod idem est , per viriles partes , idest , inter patrem & matrem &c .

f Azor . iura citans p . 2 . l . 2 . c . 23 .
q . 8 . Mol . t . 1 . d . 158 . 159 .

4 . Tertiò : an impubes de suis bonis castrensis , vel quasi , quibus forte gaudet , vel quibuscumque alijs à patre ipsi forte libere donatis , possit dispo-

disponere seu donare , sive in vita , sive am alienare validè posset . Si vero si in morte , licet certum sit , (ut modo diximus) non posse , nisi de castrensi bus testari ? Respondeo , præmitten dum g esse , filium impuberem (qui pupillus dicitur , quando ei deest pater) in triplici statu considerari à jure : primò , quando est infans , idest , minor septem annis : secundò , quando est infantia proximus , hoc est , quando , si sit masculus , pervenit ad decimum annum cum dimidio ; si foemina , ad nonum cum dimidio : tertio , quando est pubertati proximus , hoc est , si masculus excedat decimum annum cum dimidio , foemina vero nonum cum dimidio . Dico ergo , si filius vel pupillus , sit minor septem annis , cum rationis usu careat , & in legibus aequiparetur mente capitis , nec dare , nec alienare , sive in vita , sive in morte potest : tunc ergo bona filij integrè administrare debet , sive pater , sive tutor .

*g Molina & iura ab ipso allata t. 1.
de just. d. 284.*

5. Si sit infantia vel pubertati proximus , qua ratione in foro externo se obligare , atque adeo donare , vel alienare possit , vel non possit , vide apud Molinam , h & novissimè apud Castropalaum : nobis enim solum sufficit , scire , quid sit in conscientia sentendum : pro qua , quicunque impubes , si doli capax non sit , hoc est , si perfecto usu rationis careat , invalidè donat , sive in vita , sive in morte , quia ad validam donationem requiriatur consensus domini ratione utentis :

h Mol. ibi. & dis. 230. §. licet filium familias. i Castrop. de just. commut. d. 1. p. 4. ii Lege de Lugo de just. disp. 22. sec. 10. à num. 286. aliosque ibid. cit. & præsertim Sanc. lib. 6. de matr. d. 38. à n. præsertim 14. 1 colligo ex Angelo e- jusq. ratione apud Sanc. Less. II Mol. l. c.

6. Denique si sit dubium , an perfecto usu rationis potiatur , tunc (ut alibi m diximus) si supra sepeñnum sit , præsumetur perfecto usu potiri , atque adeo rem ab ipso acceptam retineat in conscientia poteris , donec repe-

satur: securus, si infra; nam retineri tunc licet non poterit, quia, contra, integrum usu rationis gaudere non praesumitur.

m Supr. l. 1. c. 3. §. 7. ver. Aetas.

Ludus filij familias, vivente patre.

7° Quæres secundò: quæ potest ludo exponere licet filius familiæ, sine obligatione restitutionis facienda, sive ab ipso filio, sive collusore? Respondeo, sola castrensis, vel quasi: ceterorum autem, sive sint profectitia, sive adventitia, cum saltem usumfructum pater habeat, non potest, nisi judicetur remittere pater, ut certè judicatur in modica summa, quia sic est parvum damnum patris, & dedecus est filij, parvum illud restituiri.

Filius in ludo illicito non est subdusus patri, arque adeo lucrum ex illo habitum absque controversia sibi acquirere, notat Rebellus; n̄ unde inferunt, posse te vincere à filios familiæ, quæ à te ipse in illicito ludo vicit, ex ludo licito propter aliud caput potest, communiter loquendo, sibi filius retinere; nam nunquam solent (ut Rebells adverbit) ea lucra à filijs exigere patres, etiam scientes, proveniente ex ludo. Vnde sequitur, hæc ludo acquiri, ita esse filij, non teneri ea adducere in divisione hereditatis cum fratribus, posse eadem justè acquiri à collusore in sequentibus ludis &c.

n Rebell. loco mox cit. n. 6. o Rebell.

2. p. diff. 12. q. 4. n. 1.

8. Sed quid, quando filius de bonis adventitijs habet etiam usumfructum? id quod non raro evenit, ut

v. g. quando ipsi filio à matre, vel ab alio ea lege aliquid donatur, ut nullum usumfructum habeat pater: vel quando idem pater ipsum usumfructum concedit filio: vel quando aliquid filio donatur, contradicente patre: vel quando ipse ususfructus alicujus rei filio relictus est. Respondeo, filium posse ejusmodi bona, praescindendo ab alio inconvenienti, ludo exponere, & consequenter non debere restituiri, si evincantur à collusore? Ratio est, quia illorum plenam habet administrationem, sicut ergo hæc alienare, & donare modo supra dicto potest, sic ludo expendere.

9. Hinc filius, sive domi, sive peregre agens, ex pecunia, quam pater ei dat ad alimenta, vel ad libere expendendum, potest aliquid p ludo exponere, ut etiam in eleemosynis, donationibus, ac honestis recreationibus. Posset autem quotannis quatuor vel quinque aureos ex centum annuis, quos habet pro suis alimentis, docet apud Molinam q Sotus. Tunc enim censetur pater dare liberam illius pecunia administrationem, nec esse patrem invitum in concedendo licito ludo, juxta qualitatem sui status &c.

p Algor. p. 2 l. 1. c. 14. q. 2. 9. quæres q Sot. apud Molin. t. de just. d. 242. cui adde Rebell. 2; p. l. 12. q. 4. n. 3.

10. Inquires: si filius negotietur in bonis paternis, id, quod sua industria acquirit; valetne libere ludo exponere?

Respondeo, nequaquam, quia hoc lucrum est bonum profectuum, pertinentis tum quoad usum, tum quoad dominium, ad patrem. Instas, at industria

duaria est filii. Respondeo, hanc industriam gratis censetur exhibere in parentis commodum filius: nam quoties negotiatio & industria rationabiliter existimatur gratis exhibita (ut in casu nostro; filius enim ex amore, quem patri debet, judicatur ipsi servire) nemo potest pro illa premium exigere, ut modo cap. 3. §. 1. n. 9. cum de alimentis filio datis à matre, disputavimus: nisi forte protestetur, se gratis nolle servire, vel saltem, ut propter reverentiam patris desierit protestari: tunc enim præscindendo à peculiari jure alicujus provinciæ, potetit, / deductis expensis, quas pater facit in ipso alendo, tandem exigere pro suo extraordinario labore & industria (nam ordinarius debetur à filio patri) quantum daretur extraneo, & tunc illud videatur bonum filij adventitium, de quo jam dixi num. 7. Adverte, debere moraliter constare, patrem non factum per sé illa negotia, nec inventum alium, qui gratis vel minori prelio faceret: secus, recurreret doctrina, quam de servo tradam in simili, lib. 8. tr. 3. c. 7. §. 9.

^r Id additur propter ius Regni Castella, de quo legatur Molin. apud Dicastilum mox eit. num. 189. f Nav. Less. aliquj apud Dicast. li. 2. de just. t. 2. d. 9. sub. 8. n. 187.

Ladus filij familiæ habentis tutorum, patre demortuo.

11.^r Hæc, quoad filios, vivente parente, quid de pupillo & minore viginti-

quinque annis, habentibus tutorum vel curatorem? Respondeo, hæc quæstio pendet ex illa, an dictus pupillus & minor obligentur in conscientia ad standum contractibus à se initis, sine authoritate tutoris, vel curatoris, quæ vocatur obligatio naturalis; nam scimus, civiliter non obligari, hoc est, per leges irritam pronuntiari ejusmodi obligationem.

Dico autem primò, satis esse probabile, puberes, ut etiam impuberes ac pupillos pubertati proximos, immo ut colligo ex Molina, & puberati non proximos, dummodo sint perfecto usu rationis prædicti, seu, ut dicimus, doli capaces, in contractibus ^{aa} onerosis initis, eum quocumque (præterquam cum tutori, nisi in quibusdam casibus satis à Sanch. b allatis) probabile esse, inquam, naturalem obligationem contrahere, quamvis non adfuerit authoritas tutoris, vel curatoris, & dummodo contractus non fuerit circa res immobiles, & quæ servando servari possunt. Ratio est, quia ad naturalem obligationem circa res suas alias non impeditas subeundam, satis est liber consensus utentis ratione, qui certe esse in dictis supponitur.

a ex Molin. ro. 1. d. 224. 9. ex dictis infero, & ex Angelo apud Sanc. l. 2. de Matr. d. 38. n. 24. aa Laym. Less. Rebel. Tannerus, apud Dian. p. 3. tr. 5. res. 44.

b Sanc. l. c. à n. 20.

Dico secundò, cum ludus (ut etiam emptio, venditio, & locatio &c) sit contractus onerosus, pupillum & dictum

& dictum minorem, ex sententia probabili, obligari naturaliter, ad standum justis legibus ipsius ludi, patet ex dictis.

Nota ergo primò, si pupillus & minor creditori vel collutori aliquid solvant, posse hos illud, donec per Iudicem repetatur, retinere, ut potè habuum ab ijs, qui in conscientia probabiliter obligati erant. Nota secundò, eosdem pupillum & minorem posse non solvere, quod promiserunt, dummodo non juraverint: cum enim exceptione legis valeant se defendere, possunt non solvere, vitando circumsum, quo solvant, & deinde repeatant. Nota tertio, cum ijdem, si quod propter illos contractus solverunt, valeant per Iudicem, ut dictum est, repetere, posse eosdem sibi per legem justæ compensationis reaffirmare, quando judex contra ipsos negligenter se gerit: quæ omnia ex hic & alibi dictis constant, ostenduntque, minorem, atque pupillum, si nolit solvere, posse non solvere, & creditorem, si nolit restituere, quod illi solutum est, posse non restituere, donec per judicem cogatur.

Filiij professio religiosa nil nocet
juri paterno.

12. Quares tertio, an per professio nem religiosam amittatur à patre usufructus, qui ipsi competit ex filij bonis adventitijs? Respondeo, sive pater profiteatur, sive filius, nunquam pater c. suum usufructum amittit, quia professio nullum patris ut filius ad militiam commode ius prædicare debet. Solum est ad-

vertendum, si pater fiat professus, usufructum prædictum competere Religioni, si haec est succedendi capax, donec pater vivit in religione; nam eo mortuo cedit ei, qui de jure patris hæres erit: quod si religio sit incapax, (quales sunt d. solum tres, Minorum de observantia, Capucini, Societas Iesu) usufructus dictus competit ipsi filio in seculo remanenti, qui jam erat bonorum adventitiorum proprietarius.

c. A7or multa jura cit. p. 2. l. 2. e.
22. q. 4. C^o 5. d. L. Sanc. in dec. l. 7. &
c. 27. Shar. t. 4. de rel. l. 4. c. 5. Capr.
t. 3. tr. 16. d. 3. & p. 9.

De furto filiorum.

13. Agetur de hoc infra, libro octavo tract. 2, cap. 3.

§. II.

De donationibus inter patrem, & filium.

Patrem filio filiæve familias nihil donare posse, certum est in jure; a quod si rem donatam pater filio tradiderit, adhuc jus est patri, eam sibi revocare; si tamen non revocat, confirmatur patris morte donatio, ita ut filio restradita absolute cedat. In aliquibus tamen casibus potest pater valide donare, hoc est, ob dotem, ob alimenta, ob nuptias, ob militiam, & ob hanc quidem, hoc est, mittit, quia professio nullum patris ut filius ad militiam commode ius prædicare debet. Solum est ad-

nom

